

Spremembe v strokovnem šolanju in nove razsežnosti v poklicni odgovornosti medicinskih sester

(S kongresa mednarodne zveze med. sester v Tokiu od 29. maja do 4. junija 1977)

POVZETEK. V prvem delu članka govori avtorica o novostih in spremembah v izobraževanju in vzgoji medicinskih sester, kot je o tem bil govor na kongresu ICN v Tokiu. V drugem delu pa razpravlja o novih dimenzijah poklicne odgovornosti, ki se nanašajo na avtoriteto ter osebne in kolektivne pravice medicinskih sester, ki si jih morajo pridobiti z vestnim strokovnim delom, pa tudi z delom v strokovnem društvu, ki naj varuje njihove interese.

THE CHANGES IN NURSING EDUCATION AND NEW DIMENSIONS IN PROFESSIONAL RESPONSIBILITY OF NURSES. In the first part of the article the author speaks about the new trends in nursing education which were discussed at the 16th Congress of ICN in Tokio 1977. In the second part of the report she discusses the new dimensions of professional responsibilities which have to deal with authority, personal and collective rights and duties of nurses. The latter are obtained through good nursing as well as the work in the professional organisation which has to protect the individual and common interests of nurses.

DRUGA STROKOVNA TEMA NA KONGRESU V TOKIU je bila v četrtek 2. junija t.l.

Dolžnosti mentorja je ta dan opravljala Johanna van Maanen, načelnica oddelka za sestrstvo na nizozemskem inštitutu za bolnišnične znanosti v Utrechtu. Referentke so bile:

prof. dr. Josephine Flaherty, dekan fakultete za sestrstvo na univerzi Western Ontario, London, Kanada. Svoj referat je poimenovala: »**Izziv na boj muenj**«. V njem je dokazovala, da so tehnološko orientirani laboratoriji s programiranimi instrukcijami, filmi, video in magnetofonskimi zapisi boljši od tradicionalnih oblik predavanj, razprav in demonstracij. Koreferat na prvo temo z naslovom: **Nov pristop k strokovnemu šolanju in izobraževanju med. sester** je imela prof. Hiroko Usni, predstojnica študijskega oddelka fakultete za sestrstvo na japonski univerzi Chiba.

V svojem delu je najprej opredelila pojme: šolanje, izobraževanje, usposabljanje, vzgoja; zatem je analizirala proces v prizadevanju znanja, veščin in spret-

nosti; osvetlila je termine, kot so sestrška opravila oz. posegi — da se je končno lahko posvetila izobraževalnim in vzgojnim metodam, za katere so po raziskavah v okviru japonskih raziskovalnih inštitutov dognali, da so na njihovih univerzah in drugih sestrskih šolah najbolj uspešne.

Dr. Rosette-Aline Poletti, direktorica slavne švicarske šole »Le Bon Secour« na ženevski univerzi, kjer se študentke šolajo za poklic med. sester — profesoric, je v svojem referatu: **Učitelj versus stroj** razburkala vse duhove v kongresni dvorani. Njena koreferentka magistra Syringa Marschall-Burnett, predavateljica na podiplomski šoli za sestre na univerzi West Indies, Kingston, Jamajka, je v svojem delu: **Izhod iz zadreg** skušala iz novih zornih kotov osvetliti sestrstvo, proces učenja, vlogo učitelja in učenca, etična vprašanja v zvezi s poukom bolniške nege itd.

Več kot 30 diskutantk se je na referate in koreferate prijavilo k besedi. Kako se bodo v bodoče sestre izobraževale, vzgajale ter usposabljevale za svoj humani poklic? Ali bodo res stroji nadomestili učitelja? V večurni debati seveda ni bilo mogoče razrešiti vseh dilem. Vendar lahko povzamemo takole: Tradicionalne didaktične metode in nova učna tehnologija, preudarno izbrana in pametno uporabljena, naj se medsebojno dopolnjujejo. Tehnika naj postane in ostane učiteljev pripomoček, ne pa nadomestilo za vzgojitelja.

Udeleženske kongresa so imele edinstveno priložnost sodelovanja, delitve mnenja, opredeljevanja, pritrjevanja ali nasprotovanja posameznim referentkam. Diskusije so bile žive in prizadete, razprava vroča. Dokazala je, da so med. sestre za proces vzgoje in izobraževanja živo zainteresirane; potekal naj bi kar najbolj življenjsko ter v duhu etičnih načel. Poleg dobrih strokovnjakov želimo, da bodo naše bodoče kolegice predvsem čuteče žene z visoko stopnjo srčne kulture, usposobljene vzdrževati kar najboljše medčloveške odnose.

V popoldanskem času so bile na to témo številne interesne seje, skupinske diskusije, pogovori za okroglo mizo in besedni dvoboji. Upajmo, da bomo iz tiskovnega centra prejeli vsaj zaključke razprav, ki niso zanimive samo za šolnike, temveč za vse med. sestre, ki jih veseli pedagoško delo.

Naporen dan, posvečen zdravstvenemu šolstvu, je zaključila prof. dr. Madeleine Leininger, dekan sestrske fakultete na univerzi Utah iz Salt Lake Cityja s svojim vrhunskim predavanjem: **Nova žarišča sestrstva zahtevajo nove pedagoške prijeme — problematika osnovne zdravstvene nege.**

Temeljita analiza novih trendov v ameriškem sestrstvu in s tem v zvezi potrebnih šolskih reform je tako zanimiva in zgodovinsko tako pomembna, da bomo prevod predavanja dr. Leiningerjeve objavili v celoti v eni izmed prihodnjih števil naše revije.

V petek, dne 3. junija je bila na sporedu zadnja strokovna tema pod naslovom »**Nove razsežnosti v poklicni odgovornosti med. sester**«.

Delovno predsedstvo je ta dan vodila prof. Jean Kennedy Mc Farlane, predstojnica oddelka za sestrstvo na univerzi v Manchestru, Anglija. Pod njenim duhovitim vodstvom so nastopile sledeče referentke: Hugnette Labelle, generalna direktorica zdravstvenega oddelka za Daljni sever pri kanadski vladi iz Ottawe. Naslov njenega predavanja: **Avtoriteta medicinskih sester.** »Avtoriteta med. sester je bistveno vezana za napredek poklica«, trdi Labelle. Brez dvoma imajo

med. sestre edinstvene možnosti, da govorijo in delujejo povsem avtoritativno. Kjerkoli znotraj zdravstvenega sistema, kjer so se uveljavile, jim avtoritete nihče več ne more odrekati. Če to ni tako, so tega krive same; krivo je njihovo pomanjkanje zaupanja v svoje lastne ideje in moč, svojo strategijo razviti in izpeljati po svoji presoji in pameti po začrtani poti do kraja. Vpliv med. sester na druge ljudi in na javnost sploh je lahko ogromen. Preden pa lahko vplivamo na druge, moramo znati mobilizirati svoje individualne in kolektivne sposobnosti. Moč in moralne pravice našega poklica ležijo samo v delu in prizadevanju po izboljšanju zdravstvenega stanja prebivalstva. Poklicno avtoriteto mora doseči vsaka med. sestra, doseči pa jo moramo tudi kolektivno, združene v strokovna društva.

Prvi pogoj za dosego avtoritete je **znanje**, in to odlično ter vsak dan dopolnjujoče se znanje. Drugi pogoj, neobhodno vezan na avtoriteto, je **odgovornost**. Pri tem moramo računati na osebno in kolektivno odgovornost, spoštujoč sprejete standarde, etična načela in kriterije za ocenjevanje odgovornosti. Naslednji dejavnik, ki je pogojen z avtoriteto, je **moč odločanja**. Med. sestre se ne morejo skriti za zid strokovnosti in pustiti, da drugi odločajo zanje. Vključiti se morajo v politična telesa, in to od občinskih komisij, pristojnih za zdravstvena vprašanja, prek mestnih komitejev in vladnih institucij, ki oblikujejo zdravstveno in skrbstveno politiko. S svojimi nasveti in delom lahko pomagajo krogiti politiko pri izviru, ne pa, da se ji postavljajo po robu, ko so že dopustile, da jih je obšla.

Druga predavateljica zadnjega kongresnega dne je bila Mary E. Patten, generalna sekretarka avstralske federacije med. sester v Melbournu. V svojem predavanju: »**Pravice medicinskih sester**« je zbrala podatke v svetovnem merilu in navedla primere, kjer so bile pravice med. sester grobo prezrte in kršene, še več, proti njim so delovali organizirano.

Sklicujoč se na deklaracijo o človekovih pravicah, ki jo je v svoj statut sprejela tudi ICN, je pozvala vse med. sestre, med drugim tudi na boj za dosledno uveljavljanje in spoštovanje človekovih pravic do izobrazbe, dela ter ugodnih delovnih pogojev in dobrega plačila za strokovno delo. Med. sestra, kot vsak drug delavec, lahko izpolnjuje svoje delovne naloge samo na temelju spoštovanja in samospoštovanja. Delavec mora biti prepričan o tem, kar dela, in zavedati se mora svoje vrednosti; delati mora tako, kot mu to omogoča njegovo znanje — pri tem pa mu daje delovni polet zaupanje vase in v svoje sposobnosti. Le pod temi pogoji bo skupnosti dajal »več« kot samo minimalni prispevek. Kritiko zaslužijo med. sestre, ki delajo tisto, za kar niso bile usposobljene, kar ni njihovo delovno področje in delajo brez pravnih pooblastil na riziko svoje lastne odgovornosti. Tudi stalno delo prek svojih zmogljivosti, zaradi nekkih konstantnih pritiskov, stalnega pomanjkanja zdravstvenih delavcev konec koncev omogočajo stalno zviševanje normativov v korist bolnišničnih uprav, zdravstvenih agencij ali upravnih služb. S takimi prepusti in popuščanjem ne bomo dosegle kolektivnega izboljšanja delovnih pogojev med. sester niti ne izboljšane družbenega statusa v poklicu med. sestre.

Zadnje predavanje: **Osebna in kolektivna odgovornost med. sester** je imela dr. h. c. Anna Zimmerman, predsednica vseameriške zveze med. sester iz Kansas

Cityja. Anna Zimmerman, mladostna veteranka iz ameriškega srednjega vzhoda je bila zame osebno, poleg dr. Leiningerjeve, na kongresu najbolj očarljiva osebnost. Sivolasa, a vitalna žena s tremi vrsticami častnih naslovov in odlikovanj, dolgoletna izvedenka WHO in ILO, predsednica neštetihih nacionalnih komisij in mednarodnih odborov, je uradno zastopala ICN že po vseh svetovnih kontinentih. Vodila je prve stike ICN s sestrami v Moskvi in Pekingu. Tri leta je aktivno sodelovala pri kreiranju mednarodnega dokumenta ILO/ICN in WHO o delu ter življenjskih pogojih med. sester, ki je bil v dokončni obliki sprejet junija t. l. v Ženevi. Dasi uživa mednarodni sloves ene izmed najboljših odvetnic sestrstva, je ob vsem tem skromna, mirna in življenjsko topla ter razumevajoča; pripravljena pomagati z nasveti in dejanji.

Več kot umestno je bilo, da je s svojim predavanjem, ki je resnično »kronal« strokovni del kongresa, kongres tudi varno popeljala k zaključku. Tudi njeno predavanje bomo v prevodu objavili v celoti. Naj za sedaj povzamem le nekaj njenih najvažnejših misli.

»Sestrstvo je zrelo za samoupravljanje. Osebna odgovornost med. sestre mora prerasti v kolektivno in kolektivna odgovornost mora temeljiti na osebni odgovornosti ne samo nasproti bolniku in varovancu ali bolniški upravi, temveč nasproti vsaki sodelavki in vsakemu sodelavcu.

Kot članice naše strokovne organizacije in mednarodne zveze med. sester lahko že zasledujemo uspehe naših prizadevanj tako na področju bolniške nege kakor tudi splošnega dviga zdravstvenega stanja prebivalstva. Če smo še tako skromne — uspehi posameznic in skupni uspehi so tu in nihče jih ne more zanikati — še več: v našo mednarodno organizacijo je vložen potencial neslutenege razvoja in moči.«

Glede na vedno večje naloge, ki jih prevzemajo med. sestre, pa zahteva Anna Zimmerman temeljito pripravo in nepretrgan proces vzgoje in izobraževanja, ki mora izobraževati, vzgajati in usposabljaati za delo — in če se izrazim v duhu naše terminologije — tudi ob delu in iz dela. Avtorica zahteva združevanje v močna kolektivna telesa, ki naj v okviru strokovnih in delavskih združenj vodijo boj za enakopravni položaj žensk v družbi in v poklicu. Pri tem pa poudarja važnost istovetnosti poklica med. sestre, ki ima v sferi zdravstvenih delavcev posebno mesto; zato naj si ga tudi uradno pribori. »... Po številu zaposlenih žensk smo najmočnejši poklic na svetu; zato ni potrebno, da se skrivamo komurkoli za hrbet, niti ne, da se kdorkoli krije za nami. Tradicija našega poklica je dolga in slavna. Z nečloveškimi napori in delom smo se izkazale in to potrdile. Čas je, da zahtevamo svoje pravice, seveda ob predpostavki, da smo izpolnile vse svoje dolžnosti in odgovornosti nasproti bolnikom in varovancem.«

Za nas, ki opravljamo sestrsko delo, je važno, da rastemo iz leta v leto, vsak mesec, vsak dan, sicer vam zagotavljam, da nazadujemo.

Iz pisem Florence Nightingale